

פרשת מסעי תשס"ח

רש"י

(א) **אלה מסעי** - למה נכתבו המסעות הללו, להודיע חסדיו של מקום, שאעפ"י שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות. צא מהם י"ד, שכולם היו בשנה ראשונה, קודם גזירה, משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים, שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגוי' (שם יג, ב) שלח לך אנשים וגוי'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה, למדת שהיא במדבר פארן. ועוד הוצא משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים, נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו' :

(ד) **ומצרים מקברים** - טרודים באבלם ;

(יח) **ויחנו ברתמה** - על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר (תהלים קכ, ג) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים :

במדבר פרק לג

(א) **אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן** : (ב) **ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי יקנן ואלה מסעיהם למוצאיהם** : (ג) **ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים** : (ד) **וימצרים מקברים את אשר הפה יקנן בהם כל בכור ובאלהיהם עשה יקנן שפטים** : (ה) **ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת** : (ו) **ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר** : (ז) **ויסעו מאתם וישב על פי החירת אשר על פני בעל צפון ויחנו לפני מגדל** : (ח) **ויסעו מפני החירת ויעברו בתוך הים המדברה וילכו דרך שלשת ימים במדבר אתם ויחנו במרה** : (ט) **ויסעו ממרה ויבאו אילמה ובאילים שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם** : (י) **ויסעו מאילם ויחנו על ים סוף** : (יא) **ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין** : (יב) **ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה** : (יג) **ויסעו מדפקה ויחנו באלוש** : (יד) **ויסעו מאלוש ויחנו ברפידם ולא היה שם מים לעם לשתות** : (טו) **ויסעו מרפידם ויחנו במדבר סיני** : (טז) **ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת התאנה** : (יז) **ויסעו מקברת התאנה ויחנו בקברת** : (יח) **ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה** : (יט) **ויסעו מרתמה ויחנו ברמון פרח** : (כ) **ויסעו מרמון פרח ויחנו בלבנה** : (כא) **ויסעו מלבנה ויחנו ברסה** : (כב) **ויסעו מרסה ויחנו בקהלתה** : (כג) **ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר** : (כד) **ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה** : (כה) **ויסעו מחרדה ויחנו במקהלת** : (כו) **ויסעו ממקהלת ויחנו בתחת** : (כז) **ויסעו מתחת ויחנו בתרח** : (כח) **ויסעו מתרח ויחנו במתקה** : (כט) **ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה** : (ל) **ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות** : (לא) **ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן** : (לב) **ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד** : (לג) **ויסעו מחר הגדגד ויחנו ביטבתה** : (לד) **ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה** : (לה) **ויסעו מעברנה ויחנו בעציון גבר** : (לו) **ויסעו מעציון גבר ויחנו במדבר צן הוא קדש** : (לז) **ויסעו מקדש ויחנו בהר הקר בקצה ארץ אדום** : (לח) **ויצל אהרן הפהו אל הר הקר על פי יקנן וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש** : (לט) **ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במותו בהר הקר** :

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org for details of the free Elul Zman on Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

רמב"ן

(א) **אלה מסעי** - אחרי נקמת מדין שאמר לו הקב"ה למשה אחר תאסף אל עמך (לעיל לא ב) ואחרי שחלק ארץ סיחון ועוג ובנו הערים הנזכרות, נתן דעתו לכתוב המסעות. ונתכוין בזה להודיע חסדיו של הקב"ה עמהם, שאע"פ שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תחשוב שהיו נעים ומטולטלין ממקום למקום תמיד ולא היתה להם מנוחה, אבל בכל הזמן הגדול לא הלכו אלא ארבעים ושנים מסעות, כמו שכתב הרב רש"י מדברי רבי משה הדרשן :

והוסיף הרב במורה הנבוכים (ג, נ) תועלת בידיעתם, לומר הצורך להזכיר המסעים גדול מאד, כי הנסים והאותות הנעשות היו אמיתיות לכל רואיהם, אך בעתיד יהיו דברים בשמועה ויכזיבם השומע. ומאותות התורה ונפלאותיה העצומות עמידת ישראל במדבר ארבעים שנה ומציאת המן בכל יום, והם מקומות רחוקות מן הישוב ואינן טבעיות לבני אדם לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון, ואמרה התורה (דברים כט ה) לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם, וכל אלה אותות הם במעשה נס נראות לעין. וכאשר ידע הבורא יתברך כי יעבור על אלה האותות מה שיעבור על דברי הימים, לא יאמינו השומעים בהם, ויחשבו כי עמידתם במדבר הזה היה קרוב מן הישוב מקום אשר בני אדם שם, כמו המדברות אשר ישכנו שם בני ערב היום, או מקומות אשר יהיה שם חריש וקציר, או יש שם עשבים וצמחים למאכל בני אדם ושיהיה במקומות ההם בורות מים. על כן הרחיק מלבנות בני אדם המחשבות האלה, וחזק אלה האותות כולם בזכרון המסעות, כדי שיראו אותם הדורות הבאים וידעו האותות הגדולות איך עמדו בני אדם במקומות ההם ארבעים שנה, כל אלו דבריו. והנה מכתב המסעות מצות השם היא מן הטעמים הנזכרים, או מזולתן ענין לא נתגלה לנו סודו, כי "על פי ה'" דבק עם "ויכתוב משה", לא כדברי ר"א שאמר שהוא דבק עם "למסעיהם", שכבר הודיענו זה (לעיל ט כ) על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו :

דברים פרק לא

(ט) **ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית יקוק ואל כל זקני ישראל:** (י) **ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסוכות:** (יא) **בבוא כל ישראל לראות את פני יקוק אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם:**

רמב"ן

(ט) **ויכתוב משה את התורה הזאת** - מתחלת בראשית עד לעיני כל ישראל. ואע"פ שבכאן (פסוק יא) כתוב תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל, והוא רומז לספר הזה של אלה הדברים על דעת רבותינו (סוטה מא א), אבל בזה חזר ובאר (פסוק כד) ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמם, וזה יכלול כל התורה כולה :

אור החיים

(ב) **ויכתוב משה את מוצאיהם וגו'** - צריך לדעת מה מודיענו הכתוב במאמר זה, אם לומר שמשה כתבם, הלא כל התורה משה כתבה, והמסעות הכתובים בתורה מכלל התורה עוד היה לו לומר ויכתוב משה את מסעיהם עוד למה חזר לומר ואלה מסעיהם וגו', והלא כבר אמר אלה מסעי וגו' עוד למה שינה בתחלה הקדים לומר למוצאיהם, ואחר כך אמר למסעיהם, ואחר כך הקדים תיבת למסעיהם לתיבת למוצאיהם :

ונראה שהכתוב נתכוון להודיענו סדר כתיבת המסעות שלא נכתבו ביום אחד אלא על זה הסדר, שהתחיל משה לכתוב בפנקסו במצות המלך מיום שיצאו ממצרים, על זה הדרך, יום שיצאו ממצרים כתב פסוק ויסעו בני ישראל מרעמסס וגו', ב' כתובים הבאים כאחד הכתובים לפנינו עד תיבת שפטים, וכשחנו בסוכות כתב פסוק ויסעו וגו' ויחנו בסוכות, וכשנסעו מסוכות כתב ויסעו מסוכות, וכשחנו באיתם כתב ויחנו באיתם, וכן על זה הדרך היה כותב כל מסע בזמנו, עד שהגיעו לערבות מואב, ואחר כך אמר ה' אליו שיסדרם בתורה כדרך שהיו כתובים אצלו, והוא מה שאמר הכתוב ויכתוב משה את מוצאיהם, פירוש יום שיצאו ממצרים, והם ב' הכתובים מויסעו מרעמסס עד תיבת שפטים :

ואומרו למסעיהם - פירוש לסדר כל מסעיהם שנסעו מיום צאתם ממצרים עד סוף המסעות ואומרו על פי ה', לומר שמכתב הראשון עצמו היה על פי ה', הוא אמר אליו שיהיה כותב והולך ואומרו ואלה מסעיהם וגו', פירוש אלה הם המסעות האמורים שכתב משה למוצאיהם כל אחד בזמנו ובמקומו, וזה העתקה :